

Nilkkoja myöten

Maisema väreilee aamupäivän kirkaassa valossa. Minä siristän silmiäni. Karinin takin ylöskäännetyt kaulukset katkaisevat hänen kasvonsa nenän kohdalta, ja näyttää kuin pään yläosa liikkuisi aavistuksen vasemmalle, loput vartalosta oikealle, sitten taas vastakkaisiin suuntiin. Hänen käsivartensa liikkuu pöydän pinnalla, niinikään vaakatasossa, kolisuttaa posliinilautasilla istuvia kahvikuppeja, lusikoita, viileässä kevätilmassa punoittavat rystyset kurkistavat ulos harmaista kalastajansormikkaista. Käsi epäröi hetken, koukkaa sitten pöydän alle, tuolin alle, olkapää painuu, koko nainen kallistuu vinoon oikeanpuoleista käsinojaa vasten samalla, kun hänen pitelemänsä siveltimen kärjestä putoaa pieni tippa ultramariinia.

Minä katson maata meidän välissämme, mutta en näe sitä, katson kirkaansinisiä renkaita, jotka leviävät vedessä, kahvilan terassin metallikalusteita, joiden linjakkaat tikkujalat muuttuvat alhaalla siksakiksi, ennen kuin katoavat. Katson Karinin mustien kumisaappaiden kiiltävää pintaa. Hän on pukeutunut kauttaaltaan kummallisen värittömiin vaatteisiin.

Me juomme laihaa kahvia punaraidallisen markiisin alla, aukion pohjoislaidalla. Croissantin murusia löytyy yhä kaulahuivin poimuista, osa niistä kelluu kauempana, hitaasti kohti kirkon kiviportaita tai pientä päivittäistavarakauppaa jugendtalon kulmassa, yhtä matkaa vaivalloisesti kulkevien eläkeläispariskuntien kanssa, perheenisien, jotka kantavat lapsia hartioillaan tai reppuselässä, muovipusseja pienissä jaloissa. Murusia siellä täällä, sitruunankeltaisia, oliivinvihreitä, alizarinpunaisia. Katson kuinka Karin poimii ilmassa epämääräsinä leijuvat sävyt ammattilaisen ottein vesiväripaletinsa siististä ruudukosta ja pudottelee ne nopeassa tahdissa paperin märälle pinnalle, jolla ne leviävät ja sekoittuvat toisiinsa hallitusti. Samaan aikaan hän kertoo tarinaa kuluneelta sunnuntailta, pojasta, joka pyysi häntä ottamaan itsestään kuvan aukion vastakkaisella laidalla, samassa kohdassa, jossa juuri nyt parveilee joukko aurinkolaseihin ja aivan liian paksuihin untuvatakkeihin sonnustautuneita nuoria – kuinka hän yritti tasapainotella kauppakassejaan samalla, kun zoomasi kaksin käsin kohti kirkkoa ja kellotornia ja poikaa tämän puhelimen haljenneen näytön läpi, muovisangat painautuivat käsivarsien lihaan, kalapuikot alkoivat sulaa pahvisessa pakkauksessaan, ja kuinka poika ei edes yrittänyt peitellä kasvoiltaan paistavaa pettymystä lopputuloksen nähdessään. Lopulta Karin saattoi vain kohottaa viimeisen kerran väsyneitä käsivarsiaan, *sorry, I'm not really a photographer you know*, ja kiiruhtaa kotiin pojan jäädessä ärtyneen näköisenä roiskimaan vettä kirkon kulmalla, auringonlaskun oranssissa valossa.

Ensimmäiset turistit saapuivat marraskuun alussa. Me seisoimme kaupungin sisääntuloväylän ylittävällä kävelysillalla, minä ja keltatakkinen kumppanini, ja katselimme sitä yksi- ja kaksikerroksisten bussien katkeamatonta virtaa, joka oli alkanut kuin tyhjästä kesken joka-aamuisen kävelylenkkimme, ja tuntui jatkuvan silmäkantamattomiin, ja kun sitten jonkin ajan kuluttua palasimme takaisin kohti keskustaa, tuttujen pastellisävyin rapattujen kivirakennusten sijaan edessämme avautui katu toisensa jälkeen täynnä kiiltävän valkoisia, kissankokoisten kirjainteippausten halkomia julkisivuja, joiden suurissa neliskanttisissa ikkunoissa meitä tarkkailivat sadat ja jälleen sadat silmäparit. Keltatakkinen tönäisi minua kyynärpäällä kylkeen, *mitä nuokin luulevat näkevänsä?*

Karin huljuttaa sivellintään jälleen tuolimme välissä, *niin kätevää*, ja jatkaa sitten kirkon fasadista lankeavan suuren violetin varjon hahmottelua kuva-alan keskelle. Kysyn aikooko hän maalata myös nuorisojoukon untuvatakkeineen. Hän kohauttaa olkiaan, ja samassa minua hävettää, että menin esittämään niin typerän kysymyksen. Otan kulauksen kahvia.

Panin merkille Karinin työskentelyssä tapahtuneen valtavan muutoksen ensimmäisen kerran maaliskuun alussa, kun vierailin hänen uudessa ateljeessaan satama-alueen laidalla, jonne vanhan kalatukun tiloihin oli kunnostettu joukko suuria ja valoisia taiteilijoiden työhuoneita. Ilma ateljeessa rapisi ja kupruili innostuksesta. Erikokoisia papereita oli levitelty sinne tänne, suurille pöytätasaille ja kiikkerille jakkaroille pöytien ääreen, osa oli teipattuina kiinni seinää vasten nojaaviin MDF-levyihin ja vanerinpaloihin, jotkut signeerausta myöten viimeistelyjä teoksia, toiset vasta pelkkä luonnosmainen viiva horisontin paikkaa merkkäämassa. Näky oli huimaava, niin valtava määrä maalauksia yhdessä tilassa, ja lisää tulvi koko ajan näkyviin: niitä pulppusi arkistokaapin leveistä laatikoista, joita Karin aukoi sitä mukaa, kun kulki ympäri huonetta minun seurattessani, ryppyisempiä versioita löytyi luonnoslehtiöiden sivuilta ja sivujen väliin säilötyiltä irtopapereilta, joiden taitteet Karin suoristi peukalonsa kynnellä, ja lopulta hän kaivoi jostain esiin suuren pahnalaatikon pintaan asti aivan täynnä siisteihin pinoihin kasattuja postikortin kokoisia kuvia, joista hän nappasi muutaman päällimmäisen ja heilutteli niitä nenäni edessä kuin pieniä käsinmaalattuja viuhkoja.

Minä en tietenkään väitä ymmärtäväni paljoakaan nykytaiteesta, mutta rehellisyyden nimissä on sanottava, että vaikka osa Karinin maalauksista olikin mielestäni teknisesti ihan ansiokkaita ja tunnistin niistä monia tuttuja paikkoja, osa kokeellisemmista teoksista jätti minut auttamatta kylmäksi. Niin monta vuotta minä olin kuitenkin seurannut hänen yhden naisen taisteluaan luovuuskriisejä, kroonisia niskakipuja ja jatkuvia rahahuolia vastaan, että en voinut olla kuin vilpittömän onnellinen nähdessäni hänet sinä iltapäivänä ylitsepursuavassa työhuoneessaan. Hän vaikutti itsekkin hyvin huojentuneelta, ei millään lakannut hymyilemästä ja tarinoi kanssani pitkän tovin hänen uudelleen liekkiin roihahtaneen luovuutensa sytytysnesteestä – vedestä.

Se, että juuri vesi oli lopulta rientänyt hänen avukseen, vaikutti totta kai hyvin kohtalonomaiselta. Karin myönsi tunteneensa aluksi jopa hieman huonoa omaatuntoa siitä, ettei ollut osannut luottaa veteen enemmän, oli vuosien kuluessa ehtinyt ensin hätääntyä, sitten uupua ja lopulta totaalisesti masentua siinä uskossa, ettei ehtisi elämänsä aikana saavuttaa lainkaan niitä päämääriä, jotka oli nuorena maalarinalkuna asettanut uralleen. Vesi, joka oli aina ollut hänen uskollinen työparinsa siitäkkin huolimatta, ettei hän ollut antanut sille koskaan samanlaista tunnustusta kuin värinapeilleen, pitänyt, pakko se on myöntää, yhtenä suurena itsestäänselvyytenä, oli kuitenkin viime syksynä äkkiarvaamatta muuttanut kaiken. Ja millä tavalla! Hyökännyt esiin samaan aikaan sekä mereltä, että taivaalta, ylittänyt rantabulevardin ja kävelykadut, uutiskynnyksen ympäri maailmaa, ylittänyt keskusaukion terasseineen ja suihkulähteineen, muuttanut maiseman niin kokonaisvaltaisesti, että Karinin oli ollut pakko viimein havahtua todella katsomaan ympärilleen, ensimmäistä kertaa vuosikausiin, nähdäkseen kuinka ne samat kadut, joita hän oli systemaattisesti jäljentänyt tiili tiileltä, porttikongi porttikongilta, satoja, ellei jopa tuhansia kertoja, koko hänen kodiksi kutsumansa kaupunki, sen vaaleanpunaiset talvitaivaat ja paynenharmaalla laveeratut sadepäivät, jotka hän oli luullut tuntevansa jokaista pienintäkin nyanssia myöten, hehkuivat nyt aivan uusissa sävyissä, ja kun hän sitten lopulta oli laskenut siveltimen jälleen paperille, asiat olivat loksahdelleet paikoilleen yksi toisensa jälkeen. Sommitelmat, rajaukset, värit, valöörit, kaikki maalauksen elementit alkoivat yhtäkkiä värähdellä paperin kostealla pinnalla, vetivät toinen toisiaan puoleensa kuin magneetit, vetivät katsojia lähemmäs, janosivat yhä uusia silmäpareja. Vettä, vettä, vettä!

Karin hörppää viimeiset kylmät kahvinlirut kupistaan ja hahmottelee muutamalla itsevarmalla viivalla suihkulähteen kumarat naisfiguurit. Sitten hän siirtyy yhtäkkiä työstämään vanhaa raatihuonetta läpikuultavalla kerroksella keltaokraa. Hän kääntää keskustelun Canalettoon – vanhaan mestariin, jonka teoksia hän näki ensi kertaa paikan päällä Italiassa vuosi sitten, eikä ole sen jälkeen lakannut puhumasta niistä – kuinka hänen camera obscuraa hyödyntäneet, valokuvantarkat maalauksensa Venetsiasta toimivat nykyään lähdeaineistona tutkittaessa kaupungin vuorovesien historiallista vaihtelua. Nousuveden taso on maalauksissa kiviseiniä halkova vihertävänruskea viiva. Minä vastaan lainaamalla hiljattain lukemaani

lehtijuttua, jonka mukaan tätä menoa kotikaupunkimme ohittaa jo ensi vuonna Venetsian matkailijoiden määrässä. Karin pyörittelee päätään, pyörittää sivellintä värinapissa, *mikä vain uppoaa nopeimmin*, hän mutisee tavalla, josta joku saattaisi tulkita hänen olevan pahoillaan tilanteesta, mutta minä tunnen hänet paremmin.

Myös taloudellisessa mielessä Karinin ura on saavuttanut uuden huipun. Paitsi että hänen kohtuullisesti hinnoitellut postikorttikokoiset kirkko-, raatihuone- ja ratsastajapatsasaiheiset maalauksensa löytävät päivittäin tiensä yhden jos toisenkin turistin käsilaukkuun tai rinkan sivutaskuun, suuria teoksia ripustavat kiihtyvässä tahdissa seinilleen paikalliset kahvilat, ravintolat, hotellit ja majatalot sekä etenkin kodikasta tunnelmaansa mainostavat bed and breakfast -paikat, joiden koukerokirjaimiset kyltit lisääntyvät ympäri keskustaa samaa tahtia kuin leväkasvusto rakennusten julkisivuissa. Viimeisimmästä gallerianäyttelystään hän onnistui myymään joka ikisen esillä olleen teoksen, joista kolme suurinta ja hintavinta kaupungin taidekokoelmasta vastaava virkamies varasi jo päivää ennen avajaisia ja jotka roikkuvat nyt siistissä rivissä kaupungintalon aulan pitkällä karmiininpunaisella seinällä.

Minäkin ostin näyttelystä yhden teoksen kannatuksen vuoksi. Siinä suuri koboltinsininen muovipressu ajelehtii pitkin kävelykatua leikaten kuva-alan viistosti kahtia alhaalta vasemmalta ylös oikealle. Horisontti on kuvassa niin korkealla, että taivaan valkeaa kaistaletta paperin ylälaidassa voisi erehtyä luulemaan irtirepäistyn maalarinteipin jättämäksi kapeaksi marginaaliksi. Ripustaessani kuvan keittiön seinälle keltatakkinen kumppanini seurasi touhua kädet ristissä rinnan päällä. Sitten se tuhahti äänekkäästi, kuulemma maalaamisen sijaan *arvon taiteilija* olisi voinut poimia pressun talteen katua rumentamasta ja toimittaa takaisin kauppiaille, jonka vihannestiskin päältä myrsky sen oli todennäköisesti tempaissut mukaansa. Minä en vastannut sanallakaan, vedin villasukkien päälle reisiin asti ylettyvät kumisaappaat ja lähdin kirjastoon lukemaan sanomalehtiä.

Keltatakkinen oli käynyt koko ajan yhä rasittavammaksi, nykyään se kitisi jokaisesta pienimmästäkin asiasta. Huonosti silitetyistä paidoista, huonosta säästä, väärästä äänensävyistä vastatessani kysymykseen. Olin luullut tilanteen helpottavan

sen löydettyä vihdoin tammikuun alussa töitä, mutta päinvastoin, siitä lähtien se oli ollut päivästä toiseen väsynyt ja vihaisella tuulella. Kaiken lisäksi se ei puhunut enää mistään muusta, kuin työasioista, vedenpumppausteknologian uusimmista keksinnöistä, erilaisten puhaltimien kuivaustehoista, idioottimaisten työkaveriensa edesottamuksista ja pomonsa suunnitelmista laajentaa yritystä, jakaa se kaupunginosien mukaan neljään osastoon ja tehdä keltatakkisesta pohjoisen alueen pääesimies. Viimeiset kuusi vuotta työttömänä ja yhtäkkiä se käyttäytyi kuin oman elämänsä uraohjus, kohta jo eläkeiän kynnyksellä. Iltaisin sängyssä se näytti puhelimestaan kuvia yhä uusista, keskenään täysin samannäköisistä pumpuista ja jauhoi kaksoisleuka tutisten niiden moottoritehoista, imukorkeuksista, kuinka monta kuutiota vettä jokainen niistä pumppaa tunnissa, toisteli erilaisia numerosarjoja niin kauan, kunnes minä nukahdin.

Ja kuinka kauan minulla kestikään herätä! Tilanne oli kai muuttunut liian hitaasti, liian monta kertaa olin kohauttanut olkia pienille muutoksille ilmapiirissä, vihamielisille katseille, jotka kerääntyivät keittiön pöydän ylle, vaivihkaa nurkkiin kasautuvalle ankeudelle, katkeruudelle, joka muhi arkisten lauseiden takana. Kuin sammakko kiehuvaan vedessä, minä olin istunut paikallani ja odottanut. Olisi pitänyt ottaa oppia kaloilta, jotka häipyivät lähes tyystin näiltä seuduilta heti, kun meriveden keskilämpötila nousi edes asteen, pari, jättäen keltatakkisen työttömäksi, hyödyttömänä nurkkiin pyörimään – eikä se siltikään siivonnut, käynyt kaupassa, tehnyt elettäkään auttaakseen.

Nälkäisenoloisia saksalaisia alkaa kerääntyä viereisiin pöytiin, lounasaika lähestyy. Auringonsäteet osuvat nyt suoraan terassille kellotornin kulman takaa, poukkoilevat erinäisiltä metallipinnoilta ympäriinsä niin, että minun on vedettävä aurinkolasit silmille välttääkseni migreeni.

Tänä aamuna minä seisoin paljain varpain keittiössä, kasvotusten kelluvan, sinisen muovipressun kanssa, auringon vasta noustessa, ja kuuntelin kylpyhuoneen oven takaa kantautuvaa sähköhammasharjan surinaa. Ja minä todella pinnistelin nähdäkseni edessäni sen, mitä Karin oli nähnyt, ymmärtääkseni mikä tässä maisemassa oli saanut hänet tarttumaan pensseliin; hammasta purren minä keskitin kaikki jäljellä olevat voimani löytääkseni sen kauneuden, joka mitä ilmeisimmin

kätkeytyi jonnekin pressun poimuihin, ilmakupliin, värin läpikuultaviin kerroksiin, mutta ei jostain syystä antanut minun tavoittaa itseään.

Kirkon pääovi käy tiuhaan. Ihmisiä kulkee sen läpi kahteen suuntaan, kahdessa jonossa, sisään astuvien katseet tiukasti ylös naulittuina, tähyillen niskat väärällään koukeroisia puoreliefejä ovenkarmien yläpuolella – jonon etummaisat näkevät jo kultaiset kynttiläkruunut, pienet sähköiset liekit veden päällä, holvikaarten enkelimaalaukset – kun taas ulos kulkevassa jonossa päät ovat kääntyneinä alas, kohti käsiä, jotka pitelevät kirkon historiasta kertovia lehtisiä, postikortteja enkelimaalauksista, valokuvia puhelimien näytöillä, sitten jono hajaantuu, turistit jatkavat matkaansa aukion halki kahlaten päättäväisinä kohti merenkäyntimuseota, käsityöläiskorttelien pikkupuoteja, artesaanisuklaamyymälöitä, kävelykadun lounasravintoloiden buffetpöytiä, ratsastajapatsasta, minä katson tuota joka suuntaan vellovaa, jatkuvaa liikettä samalla, kun jomottava tunne silmiäni takana voimistuu, aurinkolaseista huolimatta, *minä olen miettinyt jättäväni keltatakkisen*, sanat tuntuvat huulilla hetken aikaa raskailta, mutta laimenevat nopeasti, Karin kastaa sivellintä veteen kerta toisensa jälkeen, ja värit ympärillämme leviävät yhä laajemmalle: kadmiuminpunaista, violettiä, poltettua umbraa, napolinkeltaista, preussinsinistä, siennaa.